

Žárlivost vede ke zločinu a ten se trestá smrtí.

(Přísluví lidu Fon)

Kapitola III.

Základní právní instituty

Vlastnictví

Základem vlastnického práva byla a je úprava *vztahů k půdě*, přičemž tento pojem nezahrnoval jen pozemky, ale i jezera, řeky, právo na lov, rybolov. Vlastnickým právem bývá nadán *fiktivní subjekt* (duch rodu) nebo skupina příbuzných. Jednotlivec, jak už bylo řečeno výše, měl pouze užívací práva (obdělávat zemi, sklízet úrodu a pod.).

Manželství

Ani manželství není individuální, respektive párovou záležitostí. Jde o polygamní *svazek dvou rodů*. Zcela převládá polygynie (1 muž a více žen), pouze u některých kmenů v Kongu a Zaire se vyskytuje polyandrie (1 žena a více mužů). Na rozdíl od práva islámského je africká polygamie neomezená. Nicméně nejběžnější jsou domácnosti se dvěma či třemi manželkami.

Manželství má především ekonomické poslání. Základní rodina, tj. manželé a jejich děti tvoří členy zemědělské výrobní jednotky. Rodina žije ve skupině individuálních chat, v první bydlí muž a každá z manželek má pro sebe a své děti další chatu: *Maškulumbská vesnice se rozkládala na volném prostranství obklopeném vysokou trávou. Byla obehnána kolovou hrad-*

bou a jednotlivé chatrče, stojíce poměrně blízko u sebe, tvořily kruh, jehož průměr obnášel asi dvě stě metrů... Kolová ohrada i stěny chatrčí nevynikaly podle všeho zvláštní pevností, aby poskytovaly dostatečnou ochranu proti divokým zvířatům. Z chýší se vyhnulo vše: muži, ženy i děti. (HOLUB)

Žena musí být manželkou, matkou i výkonnou pracovní silou. Když se žení syn, postaví si chatu vedle chaty své matky. Matka si pak může sednout a nemusí už nic dělat, protože to mladá žena udělá za ni. (ŠŤOVÍČKOVÁ-HEROLDOVÁ, HEROLD)

Manželka může navštěvovat sousedy a s mužovým souhlasem i rodiče a příbuzné v okolních vesnicích. To se ovšem týká jen svátků. Běžný pracovní den je obvykle dvanáctihodinový – kromě obvyklého vaření, úklidu a péče o děti, má na starosti i zásobárnu pitné vody, dříví na otop, polní práce eventuálně rybolov a jiné místně specifické činnosti. Ženám jsou vyhrazena i některá řemesla, např. hrnčířství a barvířství. Má-li možnost, prodává na tržišti vejčička, drůbež nebo zeleninu, mnohdy při svíčke dlouho do noci, neboť tržba jde podle tradičního práva do její kapsy.

Naproti tomu k mužským pracovním povinnostem patří stavět chaty a sýpky, vyrábět a opravovat nářadí, prosekávat nebo prošlapávat stezky, lovit zvěř, sklízet úrodu. „*Je-li třeba vylézt na strom, vyleze tam muž, a také provrtá tykev, souká kukuřičný provaz a z trávy váže došky na střechu a pokrývá střechu, plete pasti na krysy a klade oka a spí s ženou, trhá zuby a obřezává chlapce. Muži a nikoli ženy dělají všechny medicíny.*“ (ŠŤOVÍČKOVÁ-HEROLDOVÁ, HEROLD)

Základním předpokladem pro vznik manželství je *iniciace* (zasvěcení), tj. rituál, jímž jinoch či děvče přechází formálně z dětství do věku dospělosti. Předpokladem je přechodný pobyt v buši či v pralese mimo vesnici, kde vybraní dospělí, těšící se všeobecné vážnosti, poučí mladé o mytologii, o pravidlech soužití, o manželství a pracovních dovednostech. Kromě zpřetrhání nežádoucích mezilidských vztahů má tato odluha význam i pro nalezení přiměřeného sebehodnocení a vztahu k vlastnímu „Já“. Násilnou sociální izolací je totiž přerušena kontakt s vnějšími společenskými podněty a převážný přísun informací do vědomí přichází z vlastního nitra.

V době odluky jsou u dospívajících vyvolávány halucinace duchů a démonů, a to pomocí postů, nočního bdění nebo i opojných nápojů. Cílem je projekce vlastních zážitků a představ. Učitelé tyto psychické procesy obratně usměrňují tak, aby byly ku prospěchu adeptů, tj. k nalezení jejich správného vztahu k přírodě, rodině, kmeni.